

PRZEŚPIECZEŃSTWO (31) sb n

-f- (29), -ś- (2).

Wszystkie samogłoski jasne.

sg N prześpieczeństwo (3). ◇ G prześpieczeństwa (12). ◇ D prześpieczeństwu (3). ◇ A prześpieczeństwo (10). ◇ L prześpieczeństwie (3).

Sł stp, Cn, Linde brak.

1. Sytuacja niczym nie zagrażająca; *securitas JanStat, JanPrzyw* (22) : *BierEz* M4; Iakob nawrócił fię/ y wfpokoi fię/ á w prześpieczeństwie zoftanie [*pactus erit*] *BibRadz Ier* 30/10; [*Łokietek*] połał táiemnie pofty [...] do woýkã Pruðkiego [...] ktore náuczył y rofkazał im áby fie czynili zbiegi od krolã Polfkiego/ przyczynę zmyliwfy dla prześpieczeństwã *BielKron* 372; Bezbożni ludzie [...] w zborách rádzą/ áby głowę moię [...] Straćili/ przeto ścieżek mych pilniã/ Mnie prześpieczeństwã nic nie zoftawuiã. *SzarzRyt* B.

prześpieczeństwo od czego (1): Ićiec im iá nic dobrego nieobiecuię ani prorokuię prześpieczeństwa od pomfty boży *MurzHist* H2.

prześpieczeństwo czyje [w tym: G pron i sb (4), ai poss (2)] (6): *KromRozm III* A5v; *BielKron* 358v; IZ dla opátrzenia prześpieczeństwã Zydowfkiego [...] Zydóm ná niektórych mieýscach dálifmy zakłãdy *SarnStat* 263, 321, 921, 946.

W połączeniu szeregowym (1): Przyśięgã Stárościa. [...] Pokoiu y prześpieczeństwã y fprawiedliwości będe bronil/ y inne fprawy [...] będe wypeñniał. *SarnStat* 482.

Zwroty: »dzierżec się prześpieczeństwa« (1): Strzeż fie zãwždy niepewnych dzierz fie prześpyeczeństwã. *BielKom* C2.

»prześpieczeństwa przestrzegać« (1): ten Státut ná ofoby którégokolwiek ftanu [...] ściãgamy: á zwłãzchá ná Stárofty/ którzy gdyż inych prześpieczeństwã przeftzegać fã powinni [*securitati providere debeant JanPrzyw* 46]: tedy [...] *SarnStat* 946.

»prześpieczeństwo zgwałcić; gwałtownik prześpieczeństwa« = *securitas violare JanStat* (2;2): á obwiniony iáko gwałtownik prześpieczeństwã domowého [*violator securitatis domesticae JanStat* 589] ná gárdle ma bydż karan. *SarnStat* 932 [*idem* 506], 243, 506, 783.

Wyrażenia: »prześpieczeństwo domowe« (2): *SarnStat* 506, 932 cf »gwałtownik prześpieczeństwa«.

»listy prześpieczeństwa« (1): A on (rozumey Yulius papyez) [...] opátrzył ye [*biskupów*] lifty prześpieczeństwã/ álbo gleytem *KromRozm III* O5v.

»prześpieczeństwo pospolite« (2): A iefliby kto tákowã wolność y prześpieczeństwo poşpolité [*libertatem et securitatem publicam JanStat* 513] [...] zgwałcił: tákowy ma bydż karan *SarnStat* 243 [*idem*] 783.

Szeregi: »prześpieczeństwo i obrona« (1): chcãc Ziemie przerzeczoné Litewfkie w prześpieczeństwie y w pewný obronie [*in ... securitate et tutela JanStat* 744] poftãwić [*powtore je wcielamy*] *SarnStat* 987.

»pokoj i prześpieczeństwo« = *pax et securitas JanStat* (2): Cefarz [*Konstantyn*] onę okrutnã vchwałę przeciwko Krześciãnom/ po wlytykich krolestwãch chowãnã/ w niwecz obrocił/ y

pokoy Krześciánom dał y prześpieczeństwo. *BielKron* 288v; *SarnStat* 1112. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»prześpieczeństwo i wczesność« (1): yáko fą [zgromadzenia] w myełcyech [...] ktore dla prześpieczeństwa y wczesności káždego z czeladką swoyą pod yedną fye łpráwę y porządek wdáli *KromRozm III* A5v.

»wolność i prześpieczeństwo« = *libertas et securitas JanStat* (2): *SarnStat* 243, 783 cf »prześpieczeństwo pospolite«.

Wyrażenie przyimkowe: »w prześpieczeństwie« (1):

~ *Szereg:* »w opatrzaniu i prześpieczeństwie« (1): A yefly bi tho bog dal abi za radą a pomoczą panow vegierskich swoych mogła tam yey m. zołtacz kedi yefth a mieřkacz wdobrim opatrzanyv y prześpieczeństwy. *LibLeg* 11/42v.~

2. Poczucie braku zagrożenia, spokój, odwaga, zaufanie (5) : Od dawnych czáfów á od początku tak wyelkyełmy prześpieczeństwo wýyeli od błogofławyonego Pyotrą kfyążęcyá ápořtolřkyego *KromRozm III* N.

prześpieczeństwo czyje [w tym: *G pron* (1), *pron poss* (1)] (2): Kot áby ie záię řchytrył/ Rzekomo fie řam obieřł: Aby to myřzy widziály/ A řwe prześpieczeństwo miály *BierEz K*; *WerGořc* 229.

Szereg: »ufanie i prześpieczeństwo« (1): á my Miřtrř/ [...] y poddáni nářzy [...] o [...] Naiáfnieyřzym Ie^{řo} M Królu [...] Křiążętách/ Pánách/ poddánych iego zupełné vfanie y prześpieczeństwo [*confidentiam et securitatem JanStat* 872]/ odłóżywřzy wřzelki nieprzyacielfki obyczay/ teraz y ná potym ábyřmy dźierřeli y mieli *SarnStat* 1093.

Przen (1) :

Szereg: »pokoj i prześpieczeństwo« (1): Co řię przedtem w pánie kochál/ to zatem/ řwoie řerce od niego odwroconé poczuł/ co miał pokói i prześpieczeństwo na řumnieniu řwoiem to mu przyřłzy wřzytki grřęchy ie^{řo} napamięć *MurzHist* D3v.

3. Lekkość, zbytnia pewność siebie (4) : Nieżebychmy mieli włalce pańřkiéi abo wnařzem zbawięniu wąpćić ale żebyřmy rozumiejąc że ielřcze vpařć mořemy/ řobie nievfali/ aniřię [!] na prześpieczeństwo vdáwřzy źle żyli *MurzHist* G4v, G4v; ále obacżywřzy iż oná towarzyřřká iego [*Ewa*] byłá przyrořzenia mdleyřze^{řo} á przychylnieyřza ku więřřzemu prześpieczeńřtwu/ zářzedł ná nię tymi řłowy *RejPos* 101.

Szereg: »niedbalřstwo a řzkodliwe prześpieczeństwo« (1): potem řię na niedbalřtwo a řzkodliwe prześpieczeństwo vdali/ i zniego/ ku cnotliwęmu a chrzeřřcianskięmu żywotowi/ złęnieli *MurzHist* L.

Synonimy: **2.** *duřanie, pokoj, řmiałóřć, ufnořć*; **3.** *duřnořć, duma, niecnota, niedbalřstwo, řmiałóřć, ufnořć, zuchwalřstwo.*

Cf **BEZPIECZEŃSTWO, NIEPRZEŚPIECZEŃSTWO, PRZEŚPIECZNOŚĆ**